

รายวิชา สังคมศึกษา

รหัสวิชา สด๖๑๐๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ไตรสิกขา

ครูผู้สอน ครูวรัญญา แองสาย

ไตรสิกขา

จุดประสงค์

๑. อธิบายความหมายและองค์ประกอบของไตรสิกขาได้
๒. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักไตรสิกขาได้
๓. เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

ผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ
ในพระพุทธศาสนา

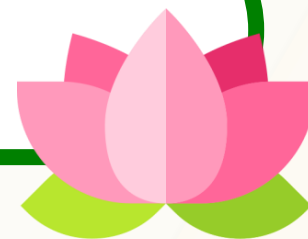

ศาสดาผู้ก่อตั้ง
พระพุทธศาสนา

หลักคำสอน
ในพระพุทธศาสนา

ไตรสิกขา

เป็นหลักธรรมเพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ ของนักเรียน
ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งดีงาม มี ๓ ประการ

ศีล

สมาธิ

ปัญญา

ศิลปะ (ศิลปศึกษา)

ศีล (ศีลสิกขา)

การสำรวมกาย วาจาให้เรียบร้อย ไม่ทำผิดกฎ หรือข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ศีล ๕ ถ้าฝึกรักษากฎหรือ ศีลอยู่เสมอ จะทำให้นักเรียนมีเจตนาบริสุทธิ์ ประพฤติแต่สิ่งดีงาม

สี่ลํ อารกณํ เสฏฺฐํ
ศีลเป็นอารกณํอันประเสีริฐ

พุทธพจน์

ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการฆ่าชีวิตสัตว์ทุกชนิด

ศีล ๕

อทินนาทานา เวรมณี หมายถึง การเว้นจากการลักทรัพย์

กาเมสุมิจฉาจारा เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการ
ประพฤตินอกในกาม การประพฤตินอกกามผิดเมียคนอื่น

มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการพูดปด งดเท็จ
พูดจาโกหก

สุราเมรยะมัชชปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการดื่มสุราเมรัย
และเครื่องดองของมึนเมาทุกชนิด

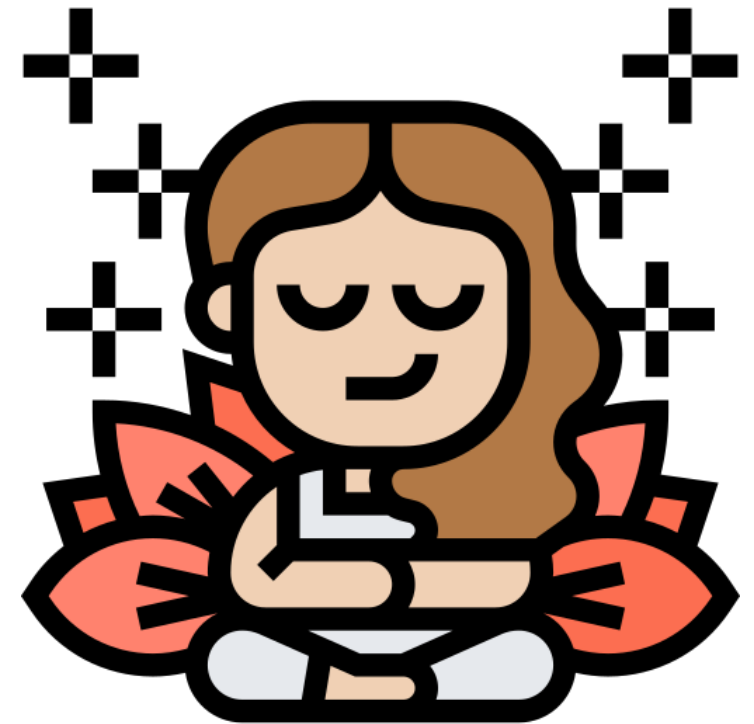
สมาธิ (จิตตสิกขา)

สมาธิ (จิตตสิกขา)

การควบคุมจิตใจของตน
ให้สงบ มุ่งมั่น โดยมีสติรู้สึกตัว
อยู่เสมอว่า กำลังทำอะไรอยู่

สมาธิ (จิตตสิกขา)

สวดมนต์ แผ่เมตตา

เดิน ยืน อย่างมีสติ

ทำนั่งสมาธิอย่างง่าย

๑. นั่งขัดสมาธิโดยให้
ขาไขว่กันทับฝ่าเท้า
ส่วนมือวางซ้อนทับกัน

ทำนั่งสมาธิอย่างง่าย

๒. นั่งหลังตรง หน้าตรง

ไม่ก้มหรือเงยหน้า

ให้ช่วงคอและหลังผ่อนคลาย

ทำนั่งสมาธิอย่างง่าย

๓. หลับตาพร้อม ๆ กับ
กำหนดลมหายใจเข้าออก

ทำนั่งสมาธิอย่างง่าย

๔. การสูดหายใจให้หายใจลึก ๆ
ไปพร้อมกับการภาวนา
ตามลมหายใจเพื่อให้เกิดความสงบ
และสมาธิ จากการจดจ่อลมหายใจ

สติปัญญาดี

ศรัทธาตั้งมั่น
ในพระรัตนตรัย

ศาสนา

สุขภาพ
จิต

พัฒนา
บุคลิก
ภาพ

เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี

เชื่อในกฎแห่งกรรม

ศีลธรรม

ชีวิต
ประจำวัน

ทำงาน
เรียนมีประสิทธิภาพ

สังคม

ครอบครัว

ครอบครัวมีความสุข

สังคมสงบสุข

ปัญญา (ปัญญาศึกษา)

ปัญญา (ปัญญาสิกขา)

ความฉลาดรอบรู้ หรือความแจ่มกระจ่าง
ในเหตุและผล รู้และเห็นแนวทางปฏิบัติ
ที่ถูกต้อง เป็นปัญญาที่เกิดจากการฝึกสมาธิ

กิจกรรม

ให้นักเรียนเลือกข้อความไปเติม
ลงในแผนผังความคิดให้ถูกต้อง

- ไม่ฆ่าหรือทรมานสัตว์

- แผ่เมตตา

- นั่งสมาธิ

- ฝึก เดิน นั่ง
อย่างมีสติ

- ไม่ลักขโมย
สิ่งของผู้อื่น

- คิดไตร่ตรองจนเกิด
ความเข้าใจ

- สวดมนต์สรรเสริญ
พระรัตนตรัย

- หมั่นศึกษาเล่าเรียน

- ไม่ดื่มสุรา

ศีลสิกขา

ไตรสิกขา

จิตตสิกขา

ปัญญาสิกขา

ศีลสิกขา

ไม่ฆ่าหรือทรมานสัตว์
ไม่ลักขโมยสิ่งของผู้อื่น
ไม่ดื่มสุรา

ไตรสิกขา

จิตตสิกขา

ฝึก เดิน นั่งอย่างมีสติ
สวดมนต์สรรเสริญพระรัตนตรัย
แผ่เมตตา
นั่งสมาธิ

ปัญญาสิกขา

หมั่นศึกษาเล่าเรียน
คิดไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจ

...
คำถามชวนคิด?

การศึกษา เรื่อง ไตรสิกขา
มีความสำคัญและมีประโยชน์
อย่างไรบ้าง

ไตรสิกขา คือ หลักธรรมในการปฏิบัติตน
ให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา มนุษย์สามารถนำมาใช้
พัฒนาตนเองทั้งด้าน กาย วาจา ใจ และใช้ในการ
อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข

๕ ชั้นปฏิบัติ

คำชี้แจง

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

- ๑.นักเรียนทำใบงานที่ ๒
เรื่อง ไตรสิกขา
- ๒.ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลย
ใบงานที่ ๒ เรื่อง ไตรสิกขา

คำชี้แจงบทบาทครูปลายทาง

๑. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๒
เรื่อง ไตรสิกขา
๒. ครูให้นักเรียนลงมือทำใบงานได้
๓. ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน
ตามความเหมาะสม

ใบงานที่ ๒ เรื่องไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ประโยคที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับองค์ประกอบใดของหลักไตรสิกขา

ไม่ฆ่าหรือทรมานสัตว์	ฝึกยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติ	ไม่พูดโกหก
คิดไตร่ตรอง จนเกิดความเข้าใจ	สวดมนต์ไหว้พระ	ฝึกสมาธิในการ ฟัง อ่าน คิด ถาม เขียน
ไม่ดื่มสุรา	ไม่ลักขโมยสิ่งของผู้อื่น	หมั่นศึกษาเล่าเรียน

ใบงานที่ ๒ เรื่องไตรสิกขา

ศีล (แนวปฏิบัติ)	สมาธิ (แนวปฏิบัติ)	ปัญญา (แนวปฏิบัติ)

ใบงานที่ ๒ เรื่องไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนประโยชน์ของหลักไตรสิกขาต่อการดำเนินชีวิต

หลักธรรมไตรสิกขา มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร

.....

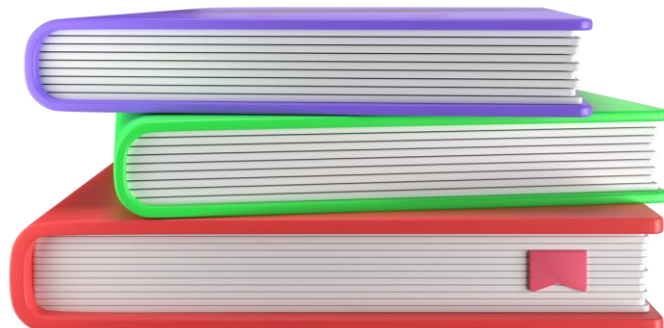
.....

.....

.....

(พิจารณาคำตอบจากผู้เรียน)

๕ ชั้นสรุป

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่องไตรสิกขา

ศีล (แนวปฏิบัติ)	สมาธิ (แนวปฏิบัติ)	ปัญญา (แนวปฏิบัติ)
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ฆ่าหรือทรมานสัตว์ - ไม่พูดโกหก - ไม่ดื่มสุรา - ไม่ลักขโมยสิ่งของผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติ - สวดมนต์ไหว้พระ	<ul style="list-style-type: none"> - คิดไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจ - ฝึกฟัง อ่าน คิด ถาม เขียน จนเข้าใจ - หมั่นศึกษาเล่าเรียน

เฉลย ใบงานที่ ๒ เรื่อง ไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนประโยชน์ของหลักไตรสิกขาต่อการดำเนินชีวิต

หลักธรรมไตรสิกขา มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร

..... ไตรสิกขา คือ หลักธรรมในการปฏิบัติตนให้เกิดศีล สมာธิ ปัญญา มนุษย์

..... สามารถนำมาใช้พัฒนาตนเองทั้งด้าน กาย วาจา ใจ และใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

..... อย่างสงบสุข

.....
.....
.....
(พิจารณาคำตอบจากผู้เรียน)

บทเรียนครั้งต่อไป

โอวาท ๓ (ไม่ทำความชั่ว)

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๓ โอวาท ๓
(ไม่ทำความชั่ว)

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

